

การออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
เพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง
อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส*

THE DESIGNE OF TIE-DYE FABRIC AND DEVELOPMENT OF SOUVENIR
PRODUCTS TO CREATE IDENTITY OF TOURISM COMMUNITY
ENTERPRISE GROURP, PHUKHAO THONG DISTRICT,
NARATHIWASPROVINCE

พอหทัย ชุ่นสั้น

Porhathai Soonsan

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

E-mail: porhathai.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์ 2) เพื่อประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกฯ และ 3) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง การดำเนินงานวิจัยเป็นแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อย จากกลุ่มประชากรตัวแทนจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ โดยมีกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคีริน จำนวน 100 คน ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน คัดเป็น 10 % ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนภูเขาทองมีจุดเด่นเฉพาะคือ เป็นที่ตั้งเหมืองทองโต๊ะโม๊ะ เป็นต้นกำเนิดนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา มีต้นภูเขานางครวนจำนวนมากบริเวณหน้าเหมืองทอง 2) ได้แนวความคิดเพื่อออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมจำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ แนวคิดชะเลียงร้อนทอง นางครวนหน้าถ้ำ และเพชรพระอุมา นำลวดลายผ้ามัดย้อมผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 5 ชุดผลิตภัณฑ์ คือ 1) เสื้อย้อมมัดย้อม 2) กระเป๋าใส่แว่นที่อุปฯ 3) กระเป๋าทรงสามเหลี่ยม 4) กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม 5) ผ้าคลุมไหล่ 3) มีระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อม

ลวดลายที่ 1) ชะเลียงร้อนทอง ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 ลวดลายผ้ามัดย้อม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด และมีระดับพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่ม ที่ได้จาก ลวดลายที่ 1) ชะเลียงร้อนทอง เป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.57 พึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: การออกแบบลายผ้ามัดย้อม, การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก, อัตลักษณ์ของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) design tie-dye fabric designs and develop souvenir product designs. To create identity; 2) assess identity and satisfaction About patterns and souvenir products; and 3) transfer knowledge of tie-dye fabric designs and develop souvenir product designs of the Phu Khao Thong Sub-District Tourism Community Enterprise Conducting research is a mix. By collecting qualitative data Use the method of holding small group chats. From a representative population of 20 members of the community enterprise group and collected quantitative data by choosing to use the satisfaction questionnaire tool Data analysis using statistics There were 100 population samples living in Sukirin district, according to the sample size of Taroyamane, accounting for 10%. Is the location of a gold mine The origin of the novel about Phet Phra Uma There are many hermit trees in front of the gold mine. 2) The idea was to design 3 tie-dye patterns, namely Chaliang Ronthong concept, Nang Khuan in front of Tham. And the Uma diamond 5 sets of tie-dyed cloth patterns are produced as souvenir products: 1) Tie-dye t-shirt 2) laptop bag 3) triangle bag 4) square bag 5) shawl 3) classy Evaluation of Uniqueness, Tie Dye Pattern Design 1) Chaliang Ron Thong The average value was 4.54. The tie-dye pattern was the most targeted. And have a level of satisfaction with the souvenir products of the group The results obtained from the pattern 1) Chaliang Ronthong was ranked No. 1 with an average of 4.57 most satisfied.

Keywords: Tie-Dye Pattern Design, Souvenir Design Development, Identity of The Tourism Community Enterprise

บทนำ

นโยบายที่ต้องการสร้างความสมดุลของพลเมืองในดินแดนมลายูปาตานี รัฐไทยจึงกำหนด นโยบายโยกย้ายประชากรหรือโครงการที่เรียกว่า “นิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้” ในปี พ.ศ. 2511 (ค.ศ. 1968) ได้มีการย้ายประชากรชาวไทยพุทธ จำนวน 15,000 คน จากจังหวัด

ต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ชาวอีสาน) และภาคตะวันออกของประเทศไทย ย้ายไปอยู่ในนิคมต่าง ๆ ที่ทางรัฐบาลจัดตั้งขึ้นใน 5 จังหวัดภาคใต้ นิคมสร้างตนเองแวง และสุคีริน จังหวัดนราธิวาส คือหนึ่งในห้าของนิคมที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น (อารีพิน บินจิ, 2556) การจัดตั้งนิคมพัฒนาตนเองภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส ก็เพื่ออพยพราษฎรที่มีฐานะยากจน และไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจากท้องที่ต่าง ๆ เข้ามาประกอบอาชีพ และได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง พัฒนาภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2517 โดยมีประชากรที่อพยพมาจากที่ต่าง ๆ รวม 5,633 ครอบครัว การจัดตั้งนิคมพัฒนาตนเองภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส อำเภอสุคีรินมีเนื้อที่ประมาณ 577 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 323,125 ไร่ โดยเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตนิคมสร้างตนเองสุคีริน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันและป่าทึบ มีที่ราบระหว่างภูเขาบ้างเล็กน้อย ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่เป็นเทือกเขามีเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาตั่วแคว เป็นเทือกเขาที่ กั้นพรมแดนระหว่าง อำเภอสุคีริน กับ อำเภอจะนะ และ อำเภอสุไหงปาดี เทือกเขาบาตูกาเตาะ เป็นเทือกเขาที่ กั้นพรมแดนระหว่าง อำเภอสุคีริน กับ ประเทศมาเลเซีย เทือกเขาบาลา เป็นเทือกเขาที่ กั้นพรมแดนระหว่าง อำเภอสุคีริน กับ อำเภอแวง และประเทศมาเลเซีย เป็นต้นน้ำของแม่น้ำสายบุรี และแม่น้ำสุไหงโกลก มีแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำสายบุรี ต้นกำเนิดปามหัตศจรรย์ในนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา เพชรพระอุมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัยที่มีขนาดความยาวมากที่สุดในประเทศไทย และนับว่าเป็นนวนิยายที่มีความยาวมากที่สุดในโลก บทประพันธ์โดย พนมเทียน ซึ่งเป็นนามปากกาของนายฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ และมีคลองที่สำคัญ 12 สาย ลำธารสายสำคัญ 7 สาย (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ, 2560) ที่สำคัญบริเวณบ้านโตะโม๊ะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส เป็นที่ตั้งของเหมืองแร่ทองคำโตะโม๊ะ เหมืองทองที่สำคัญของภาคใต้ที่ได้ปิดตัวลงไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 แต่ชาวบ้านในพื้นที่ก็ยังครองทองด้วยเครื่องมือที่ชื่อว่าเลียง ประกอบกับประชากรที่อาศัยในเขตนิคมสร้างตนเองสุคีริน โดยส่วนใหญ่ย้ายมาจากต่างภูมิภาค ต่างถิ่น ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งภาคใต้ จึงทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างและน่าสนใจมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีหนึ่งของชาวอีสานของไทยรวมไปถึงลาว แต่มีการจัดขึ้นที่บ้านโตะโม๊ะ อำเภอสุคีริน

เหมืองแร่ทองคำโตะโม๊ะ บ้านโตะโม๊ะ ตำบลภูเขาทอง จึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนราธิวาส ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลภูเขาทองเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชากรในพื้นที่รวมตัวกันผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบริการเพื่อหารายได้เสริมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว นอกเหนือจากการขายผลผลิตทางเกษตรและการร่อนทอง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทองก่อตั้งโดย นฤพนธ์ โยงปราง เมื่อปี พ.ศ. 2560 รวมกลุ่มประชาชนในพื้นที่ที่สนใจงานหัตถกรรมด้านผ้า จำนวน 20 คน เพื่อผลิตของที่ระลึกจากผ้ามัดย้อมจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว แต่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทำการเกษตรกรรม ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการออกแบบ

การผลิตผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่กลุ่มผลิตได้จึงมีลวดลายและรูปแบบที่จำกัดไม่ทันสมัย มักจะใช้ลวดลายเดิม ๆ รูปแบบที่ซ้ำกับสินค้าผ้ามีด้อมจากแหล่งอื่น ทำให้รู้ลักษณะของผลิตภัณฑ์ไม่โดดเด่นไม่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ทำให้ยากต่อการสร้างการรับรู้ การจดจำและสร้างความสนใจจากลูกค้า (มติชนออนไลน์, 2561)

จากผลสำรวจความต้องการในการรับบริการวิชาการ ที่อยู่ในพื้นที่รับบริการของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในปีงบประมาณ 2562 เพื่อนำผลการสำรวจมาประกอบการจัดทำแผนงาน แผนบริการวิชาการและโครงการบริการวิชาการ แก่ชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาการออกแบบลายผ้ามีด้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ จากประเด็นดังกล่าว จุดประกายให้เกิดแนวความคิด การจัดทำวิจัยโครงการการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ทันสมัย เพราะในตลาดปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างรุนแรง มีสินค้ามากมายและหลากหลาย แนวคิดที่แสดงถึงการออกแบบในการผลิตสินค้าที่เข้าใจความรู้สึก มอบความประทับใจให้ผู้บริโภคถึงความสำคัญของการมีสินค้าชิ้นนี้เป็นปัจจัยใหญ่ในการออกแบบเสมอ (อรัญ วานิชกร, 2559) พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะให้สมาชิกกลุ่ม ให้มีทักษะทางการออกแบบและสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ฟังพาดตนเองได้ เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนา คือ สังคมและชุมชน ซึ่ง ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบลายผ้ามีด้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง
2. เพื่อประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง
3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การออกแบบลายผ้ามีด้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed - Methodology Research) ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิค

การสนทนากลุ่ม 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการเลือกใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อยจากกลุ่มประชากรจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง จำนวน 20 คน เพื่อออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

2. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความเป็นอัตลักษณ์ลวดลายผ้าและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก รวมไปถึงความพึงพอใจ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิริน จำนวน 100 คน จากประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิรินทั้งสิ้น 26,633 คน ตามตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน (Yamane, T., 1973) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% และ ระดับความคลาดเคลื่อน (e) คิดเป็น 10% วิธีการอ่านตารางผู้วิจัยจะต้องทราบขนาดของประชากร และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ตามขนาดของกลุ่ม

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างลวดลายผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ให้แก่ประชากรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการออกแบบ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มประชากรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 ส่วนดังนี้

2.1 จุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของตำบลภูเขาทอง คำถามสนทนากลุ่ม “ชุมชนบ้านภูเขาทองมีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่นอย่างไร”

2. แนวคิดในการออกแบบลดความล้มเหลวผ้ามัดย้อม คำถามสนทนากลุ่ม “จุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของชุมชนตำบลภูเขาทอง (คำถามข้อที่ 1)” ได้ที่สามารถนำมาเป็นแนวคิดในการออกแบบ

2.3 ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เลือกพัฒนา คำถามสนทนากลุ่ม “ประเภทของผลิตภัณฑ์ใดที่ควรเลือกพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก”

2.4 ความต้องการทั่วไปที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก คำถามสนทนากลุ่ม “ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมีคุณลักษณะอย่างไร”(สี ขนาด ลวดลาย แบบ)

3. นำผลของการดำเนินการในขั้นนี้ ได้ลดความล้มเหลวผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง จำนวน 3 ชุด

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามการประเมินความเป็นอัตลักษณ์ของลดความล้มเหลวผ้ามัดย้อมและความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาสผู้วิจัยได้ดำเนินการ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิริน จำนวน 100 คน ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับวัดความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจเกี่ยวกับลดความล้มเหลวและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 ประเมินความเป็นอัตลักษณ์ลดความล้มเหลวผ้าและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบตอบตามระดับความคิดเห็นของตนเอง โดยกำหนดสัญลักษณ์ หรือให้ความหมายระดับมาตรฐาน เพื่อหาระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์การออกแบบลดความล้มเหลวผ้ามัดย้อม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบตอบตามระดับความคิดเห็นของตนเอง โดยกำหนดสัญลักษณ์ หรือให้ความหมายระดับมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อหาระดับความพึงพอใจ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดองค์ความรู้การออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ให้แก่สมาชิกกลุ่ม จำนวน 20 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนาของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านภูเขาทองมีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่น ดังนี้ เป็นแหล่งที่ตั้งของเหมืองแร่ทองคำโต๊ะโม๊ะ ถึงแม้ว่าเหมืองทองคำจะปิดการทำงานไปแล้วแต่ชาวบ้านยังคงมีการร่อนทองด้วยเลียงกันอยู่ และยังมีร่องรอยของการทำเหมืองทองไม่ว่าจะเป็นรางของรกรางลำเลียงสายแร่เพื่อมาสกัดทองคำ อุโมงค์ลำเลียงสายแร่ เครื่องบดหิน ผืนป่าแห่งนี้ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันและป่าทึบมีที่ราบระหว่างภูเขาบ้างเล็กน้อย ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่เป็นที่อกเขามีพันธ์ไม้และดอกไม้นานาพันธ์ เช่น ต้นฤษีนางครวญที่มักจะพบเห็นบริเวณหน้าอุโมงค์ลำเลียงทอง ทั้งยังเป็นต้นน้ำของแม่น้ำสายบุรี และแม่น้ำสุโหงโกลก มีแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำสายบุรี ต้นกำเนิดป่ามหัศจรรย์ในนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา เพชรพระอุมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัยที่มีขนาดความยาวมากที่สุดในประเทศไทย ด้วยความจากข้อมูลเหล่านี้และพบว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกควรมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายราคาและขนาด เพราะนอกจากนักท่องเที่ยวจะซื้อของที่ระลึก เพื่อเก็บไว้เป็นของที่ระลึกสำหรับตนเองแล้วยังซื้อเพื่อเป็นของฝากอีกด้วย ร้านขายของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทองควรมีสินค้าที่หลากหลาย โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้บ่อยง่ายต่อการตัดสินใจซื้อ และเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่มก็จะทำให้ระลึกถึงชุมชนภูเขาทอง และผลิตภัณฑ์นี้จะต้องมีอัตลักษณ์ที่ทำให้ผู้ใช้สามารถระลึกถึงชุมชนภูเขาทอง ผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจคือเสื้อมัดย้อมและกระเป๋าซึ่งเป็นสินค้าที่ขายดีที่สุดคือ แต่ต้องมีหลากหลายขนาดและการใช้งาน เช่น กระเป๋าใบเล็กใส่เหรียญ กระเป๋าใบใหญ่ใส่ของ กระเป๋าขนาดกลางแฟชั่น และกระเป๋าที่สามารถใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์โน้ตบุค รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ลวดลายผ้า เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ หรือผ้าผืนที่สามารถนำไปตัดเย็บเครื่องแต่งกายได้ จากข้อมูลทั้งหมดนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 3 ชุด

ชุดที่ 1 ชุดลวดลายชะเลียงร่อนทอง การออกแบบนักวิจัยได้นำแนวคิดการร่อนแร่ทองในแม่น้ำสายบุรีมาเป็นแนวคิดหลัก โดยสร้างลวดลายผ้ามัดย้อมตาม รูปทรงของ

เสียงร่ำร้อง เป็นจุดสำคัญของการจัดองค์ประกอบศิลป์ โดยสร้างรูปทรงกลมที่มีความหมายถึงเสียงที่กำลังร่อนหาแร่ทองคำในลำน้ำสายบุรี การออกแบบใช้สีทองสลับกับสีน้ำตาลแทนทองคำและดินที่ผสมปนกันอยู่ในเสียง ขยี้ผ่านกรรูปทรงกลมแล้วมัดให้แน่นแล้วย้อมสีน้ำตาลเหลืองทอง และแดงอิฐ เพื่อแสดงเป็นตัวแทนของดินในภูเขาทองและลำน้ำสายบุรีมีแร่ทองคำผสมอยู่เป็นจำนวนมาก ใช้สีส้มเข้มแทนสีของเสียง และใช้สีดำคลุมทับส่วนที่อยู่นอกวงกลมเสียงร่ำร้อง เพื่อให้ลวดลายของเสียงมีความเด่นชัดและมีมิติมากยิ่งขึ้น

ชุดที่ 2 ชุดลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำได้แนวความคิดมาจากคำตอบที่ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 3 ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำได้แรงบันดาลใจจาก ต้นถุขีนางครวญหรือบางพื้นที่เรียกว่านาคังควาดำที่สามารถพบได้บริเวณหน้าอุโมงลำเสียงทอง ต้นถุขีนางครวญที่พบจำนวนมากบริเวณหน้าอุโมงลำเสียงมีสีของดอกเป็นสีม่วงเข้ม ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นที่ลักษณะของดอกจะมีสีม่วงผสมสีดำ มีนกทองที่ขยนิยมนเดินทางมาบริเวณหน้าถ้ำลำเสียงเพื่อชมความงามของต้นถุขีนางครวญ ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำสร้างลวดลายผ้าโดยการมัดผ้าให้คล้ายกับร่างของธรรงลำเสียงหินที่มีแร่ทองคำปะปนอยู่ โดยให้สีของร่างของธรรงลำเสียงหินเป็นสีทองเพื่อแทนเส้นทางของทองที่นำออกมาจากถ้ำ แล้วให้สีม่วงเข้มหยดลงไปที่รอยมัดผ้าเพื่อให้สีไหลไปตามรอยมัดเพื่อแทนดอกถุขีนางครวญที่พบบริเวณหน้าถ้ำลำเสียงเป็นจำนวนมาก แล้วคอย ๆ ให้สีซึมลงไปในพื้นที่ให้เกิดความอ่อนนุ่มของสีด้วยสี ตัดกับสีเหลืองทองและบริเวณว่างที่เกิดขึ้นบนผ้าซึ่งวิจัยตั้งใจจะปล่อยเป็นพื้นที่ว่าง

ชุดที่ 3 ชุดลวดลายเพชรพระอูมา ลวดลายเพชรพระอูมาได้แนวความคิดมาจากคำตอบที่ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 2 ลวดลายเพชรพระอูมาได้แรงบันดาลใจจากนวนิยายเรื่องที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ซึ่งป่าในตำบलगูเขาทองเป็นต้นกำเนิดปามหัทศวรรย์ในนวนิยายเรื่องเพชรพระอูมา เพชรพระอูมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัยที่มีขนาดความยาวมากที่สุดในประเทศไทย และนับว่าเป็นนวนิยายที่มีความยาวมากที่สุดในโลก บทประพันธ์โดย พนมเทียน ซึ่งเป็นนามปากกาของนายฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ ลวดลายเพชรพระอูมาสร้างลวดลายของผ้าโดยการขยี้ผ้าให้เกิดรอยยับทั้งผืน แล้วใช้สีที่ตัดกันอย่างรุนแรงหยดสลับกันทั่วทั้งผืนผ้า เพื่อให้สีเป็นตัวแทนของเรื่องราวใช้เพื่อแสดงถึงความลึกลับซับซ้อนของนิยายเรื่องเพชรพระอูมาที่มีความสนุกตื่นเต้นในการผจญภัยในป่าของพระเอกที่ชื่อ รพีภู ไพรวิธ สีทองเป็นตัวแทนของผืนป่า สีส้มแทนการผจญภัย และสีดำแทนความลึกลับมนต์ดำของผืนป่าในนิยาย

ภาพที่ 1 ลวดลายผ้าชะเลียงร้อนทอง และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายผ้าชะเลียงร้อน

ภาพที่ 2 ลวดลายผ้ามัดย้อมนางครวญหน้าถ้ำ และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายผ้ามัดย้อมนางครวญหน้าถ้ำ

ภาพที่ 3 ลวดลายผ้ามัดย้อมเพชรพระอูมา และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายผ้ามัดย้อมเพชรพระอูมา

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบล
ภูเขาทอง

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบที่ 1 กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม

ลำดับที่	ลวดลายเสียงร่อน	ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ	ลวดลายเพชรพระอุมา
1			
2			
3			

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบที่ 2 กระเป๋าใส่เล็บที่อปและแท็บเล็ต

ลำดับที่	ลวดลายเสียงร่อน	ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ	ลวดลายเพชรพระอุมา
1			
2			
3			
4			

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบชุดที่ 3 กระเป๋าทรงสามเหลี่ยม

ลำดับที่	ลวดลายเสียงร่อน	ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ	ลวดลายเพชรพระอุมา
1			

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบชุดที่ 4 เสื้อยืดมัดย้อม

ลำดับที่	ลวดลายเสียงร่อน	ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ	ลวดลายเพชรพระอุมา
			

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบชุดที่ 5 ผ้าคลุมไหล่

ลำดับที่	ลวดลายเสียงร่อน	ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ	ลวดลายเพชรพระอุมา
			

2. ผลการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส แบบประเมินเกี่ยวกับวัดความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ อำเภอสุคิริน จำนวน 100 คน พบว่า

การประเมินความเป็นอัตลักษณ์การออกแบบลวดลายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จำนวน กลุ่มตัวอย่าง 100 คน จากประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิรินทั้งสิ้น 26,633 คน พบว่า มีระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อม ในภาพรวมลวดลายผ้ามัดย้อม ลวดลายที่ 1) ชะเสียงร่อนทอง ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.54 ลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามเป้าหมายมากที่สุด รองลงมาลวดลายผ้ามัดย้อม ลวดลายที่ 2) เพชรพระอุมา อยู่ในอันดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.43 ลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามเป้าหมายมากที่สุด ลวดลายผ้ามัดย้อม ลวดลายที่

3) นางครวญหน้าถ้ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย มีค่าเฉลี่ย 4.33 ลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามเป้าหมายมากที่สุดเช่นกัน

การประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จำนวน กลุ่มตัวอย่าง 100 คน จากประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิรินทั้งสิ้น 26,633 คน พบว่า มีระดับพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่ม ในภาพรวมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายที่ 1) ชะเลียงร้อนทอง พึงพอใจมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.57 พึงพอใจมากที่สุด รองลงมาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายที่ 2) เพชรพระอุมา มีค่าเฉลี่ย 4.39 พึงพอใจมากที่สุด ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากลวดลายที่ 3) นางครวญหน้าถ้ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย มีค่าเฉลี่ย 4.34 พึงพอใจมากที่สุด

3. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษา พบว่า กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่ได้จากการออกแบบลวดลายและของที่ระลึก ในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 3 ลวดลาย คือ 1) ชะเลียงร้อน 2) เพชรพระอุมา 3) ฤษีนางครวญ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง ให้สามารถผลิตลวดลายผ้ามัดย้อมได้ใกล้เคียงต้นแบบ และสามารถนำมาต่อยอดผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก รวมทั้งสิ้น 5 ชุดผลิตภัณฑ์ ดังนี้ 1) เสื้อยืดมัดย้อม 2) กระเป๋าใส่แฉับที่อุป 3) กระเป๋าทรงสามเหลี่ยม 4) กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม 5) ผ้าคลุมไหล่ การอบรมในครั้งนี้ จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 3 – 7 กรกฎาคม 2563 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส และได้รับคะแนนความพึงพอใจในการจัดอบรม ในระดับดีมาก

อภิปรายผล

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาศึกษา 1 ปี โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ได้นำไปประยุกต์ใช้ซึ่งสาระสำคัญที่น่าสนใจ มีดังนี้

ด้านกระบวนการวิจัย ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร ตั้งแต่ขั้นตอนการลงพื้นที่สำรวจความต้องการการบริการวิชาการ ความต้องการของชุมชน ศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการ รวมไปถึงความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ เมื่อทราบความต้องการของชุมชน นักวิจัยจึงเริ่มกระบวนการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการเลือกใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อยจากกลุ่มประชากรตัวแทนจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้เครื่องมือแบบสอบถามความความเป็นอัตลักษณ์และ

พึงพอใจ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอสุคิรินเอง ซึ่งสอดคล้องกับ
วิธีตรา สมทรัพย์ กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา และจัดลำดับ
ความสำคัญของปัญหา เข้าร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา เข้าร่วมเลือก
วิธีการ และวางแผนในการแก้ไขปัญหา เข้าร่วมในการดำเนินการตามแผน และเข้าร่วม
ในการประเมินผลวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ ตลอดจนเข้า
มามีส่วนร่วมพิพากษา กำหนดปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตน
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ (วิธีตรา สมทรัพย์, 2559)
ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จนเกิดลวดลายผ้ามัดย้อมและ
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง
ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

ด้านผลการวิจัย งานวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ทั้งสิ้น 3 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. เพื่อออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง เมื่อมีการศึกษาอัตลักษณ์
ท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ผู้วิจัยได้สังเกตเห็น
ว่า ต้นทุนทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนในตำบลภูเขาทองมีค่อนข้างมาก
สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้มากมาย เช่น การประกอบอาชีพ
สภาพแวดล้อม รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความเชื่อและฝีมือของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็น
ข้อมูลที่สำคัญของการวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตต์ อินทร์คง ในการออกแบบทุกประเภทหรือสร้างสรรค์ชิ้นงานที่
ต้องนำเรื่องราวทางวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ๆ สิ่งที่ต้องทำเสมอ
คือการกำหนดกรอบของการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมและเชิงออกแบบ เพื่อให้กระบวนการของ
ความคิดสร้างสรรค์เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์
ใหม่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ทันสมัย (รองศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตต์
อินทร์คง, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สกนธ์ ภู่งามดีกล่าวว่า ในโลกปัจจุบัน
ที่มีการแข่งขันสูงนั้น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นแรงดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้ไม่
น้อย เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและต้องการ
ผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการได้ในเวลาที่ต้องการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สกนธ์ ภู่งามดี,
2547) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแล้ว พบว่า ชุมชนบ้านภูเขาทองมีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของ
ชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่นคือ เป็นที่ตั้งของเหมืองทองโตะโม่ ตำบลภูเขาทองเป็นต้นกำเนิด
เนินนวนิยายที่ยาวที่สุดในประเทศไทยเรื่องเพชรพระอุมา และมีต้นเทียนางครวนจำนวนมาก
บริเวณหน้าเหมืองทอง นำแนวความคิดนี้มาออกแบบพัฒนาลวดลายผ้ามัดย้อมจำนวน 3
ลวดลายได้แก่ 1) ลวดลายชะเลียงร้อนทอง ซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากการร้อนแร่ วิจัยได้นำรูป

รูปทรงของเสี้ยวร่องแรมมาเป็นจุดสำคัญของการจัดองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ ศีลรัตน, 2538) การที่จะสร้างสรรค์ลวดลายให้ได้รูปแบบใหม่นั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมหรืออาศัยรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมเป็นรากฐาน ไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความแปลกใหม่ขึ้น ลวดลายรูปแบบเดิมนั้น อาจกล่าวได้ว่า คือที่มาและแนวคิดในการออกแบบลวดลายใหม่ 2) ลวดลายเพชรพระอุมา ได้แรงบันดาลใจจากนวนิยายเรื่องที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ซึ่งป่าในตำบลภูเขาทองเป็นต้นกำเนิดปามหัทศจรยีนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ใช้สีเป็นตัวแทนของเรื่องราวใช้เพื่อแสดงถึงความลึกซึ้งซับซ้อนของนวนิยายซึ่งสอดคล้องกับ สมภพ จงจิตต์โพธา ได้กล่าวว่า สีเป็นองค์ประกอบของศิลปะที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่นสีสามารถสร้างความประทับใจ และเร้าอารมณ์ต่อผู้ดูได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน โดยไม่ต้องใช้เวลาคิดไตร่ตรองหาเหตุผลจากความรู้สึกเหล่านั้นเลย ด้วยเหตุนี้ความรู้สึกทางสุนทรียภาพต่อสีต่าง ๆ จึงมีอยู่ในบุคคลทั่วไป (สมภพ จงจิตต์โพธา, 2554) 3) ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำได้แรงบันดาลใจจาก ตันกฤษีนางครวญสามารถพบได้จำนวนมาก บริเวณหน้าถ้ำลำเลียงทอง จับจีบผ้าให้เป็นทางยาวคดเคี้ยวไปตามความยาวผ้า และสลักช่องว่าง การออกแบบนักวิจัยตั้งใจจะปล่อยเป็นพื้นที่ว่างเพื่อให้ลวดลายของร่างชัดเจนและเด่นชัด (สมภพ จงจิตต์โพธา, 2554) ได้กล่าวว่าระยะห่างหรือพื้นที่ว่างจะช่วยพักสายตามอง ทำให้ดูสบายตา สร้างจังหวะลีลาขององค์ประกอบภาพให้เหมาะสมและสวยงาม จากนั้นนำลวดลายผ้ามัดย้อมมาผลิตของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง ได้ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้ามัดย้อมทั้งสิ้น 3 ชุดผลิตภัณฑ์

2. เพื่อประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง การประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เป็นการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่อำเภอสุคิริน จำนวน 100 คน พบว่า ลวดลายชะเลียงร้อนทองมีระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อม ในภาพรวมลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามเป้าหมายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.5 ลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามเป้าหมายมากที่สุด และการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส พบว่า มีระดับพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ในภาพรวมลวดลายชะเลียงร้อนทอง พึงพอใจมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.57 แต่ทั้ง 3 ลวดลายมีช่วงของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ใกล้เคียงกัน

3. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง จำนวน 20 คน มีพื้นฐานการผลิตผ้ามัดย้อมและมีพื้นฐานทางด้านตัดเย็บ สมาชิกกลุ่มมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หากมีกิจกรรมหรือการอบรมเสริมทักษะทางด้านการออกแบบอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้

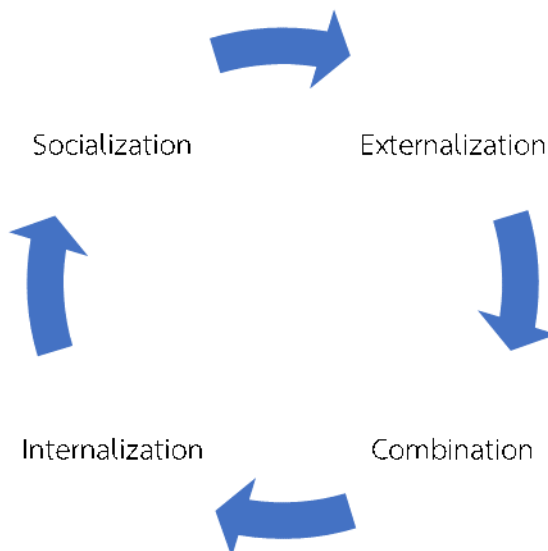
องค์ความรู้ใหม่

การพบกัน (Socialization) ระหว่างนักวิจัยและสมาชิกกลุ่มเพื่อศึกษาความเป็นมาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อม เพื่อหาข้อมูลในงานวิจัยเบื้องต้น

เผยแพร่ (Externalization) การนำเอาประสบการณ์ความรู้ ความคิด ภายในตัวสมาชิกกลุ่มและนักออกแบบมาแลกเปลี่ยนกัน จนได้แนวคิดในการออกแบบในการออกแบบลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ คือ ลวดลายชะเลียงร้อนทอง ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ และลวดลายเพชรพระอุมา

บูรณาการ (Combination) การออกแบบลวดลายและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ภายใต้แนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวน 3 รูปแบบ คือ ลวดลายชะเลียงร้อนทอง ลวดลายนางครวญหน้าถ้ำ และลวดลายเพชรพระอุมา มีการทดลองสร้างลวดลายภายใต้ข้อจำกัดของการมัดย้อม โดยให้สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมเสนอแนะ จนได้ลวดลายผ้ามัดย้อมตรงตามแนวคิด และสามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกได้จริง นำลวดลายผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบทั้ง 3 รูปแบบ ประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ปฏิบัติร่วมกัน (Internalization) นำวิธีการและเทคนิคในการสร้างลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมาปฏิบัติกรร่วมกันระหว่างนักออกแบบและสมาชิกกลุ่ม โดยมีโครงสร้างขององค์ความรู้นี้ จะเป็นลักษณะการปฏิสัมพันธ์แบบหมุนเป็นวงกลม

ภาพที่ 4 การเกิดองค์ความรู้การออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย โครงการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปได้ว่าชุมชนบ้านภูเขาทองมีจุดเด่นและลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่น มีต้นทุนทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนในตำบลภูเขาทองมีค่อนข้างมาก สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้มากมาย สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง มีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หากมีกิจกรรมหรือการอบรมเสริมทักษะทางการออกแบบอย่างต่อเนื่อง จะสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ สามารถแบ่งประเด็นข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน 1.1 เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา 1.2 ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการออกแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อการประชาสัมพันธ์ในชุมชน 2) ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม 2.1 ผลสรุปการออกแบบลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สามารถนำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายและของใช้ของตกแต่ง เพื่อเพิ่มทางเลือกในการจำหน่าย 2.2 ตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นก่อนนำออกจำหน่าย เพื่อควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 2.3 ออกแบบลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และควรจดสิทธิบัตร เพื่อคุ้มครองป้องกันการลอกเลียนแบบ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 3.1 ภาครัฐต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยสนับสนุนกลุ่มในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย เป็นต้น 3.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรของภาครัฐที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการของระบบบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 4.1 การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการออกแบบลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับผลิตของที่ระลึกให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 4.2 การออกแบบลวดลายผ้ามีด้อย้อมในครั้งนี สามารถนำลวดลายไปขยายผลออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายได้ และของใช้ของตกแต่งได้ 4.3 งานวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นจำกัด.
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สกนธ์ ภูงามดี. (2547). ธุรกิจศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มายบุ๊คส์ พับบลิชิง.
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2538). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

- มติชนออนไลน์. (2561). ตำนานเมืองทองคำชื่อโต๊ะโม๊ะ. เรียกใช้เมื่อ 16 มกราคม 2563 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_836641
- รองศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตต์ อินทร์คง. (2560). การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อันลิมิตพรีนติ้ง.
- วริศรา สมทรัพย์. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สมภพ จงจิตต์โพธา. (2554). องค์กรประกอบศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ. (2560). ประวัติความเป็นมาอำเภอสุคีริน. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINF/OCENTER33/DRAWER003/GENERAL/00000004.HTM>
- อรัญ วานิชกร. (2559). การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีฟิน บินจิ. (2556). ปัตตานีประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมาลายู. สงขลา: มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลาม ภาคใต้.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory statistic. New York: Harper & Row.